

Ändrat svarsalternativ i hinderfrågan

BAKGRUND

Sedan 1996 ingår Konjunkturbarometern i Directorate General for Economic and Financial Affairs, European Commission (EC DG ECFin) EcFin:s program för harmonisering av denna typ av undersökningar ”The Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys”. Harmoniseringen innebär att resultaten från undersökningarna ska vara jämförbara mellan EU-länder. I enkäterna som har skickats ut till företag inom tillverkningsindustrin och bygg- och anläggningsverksamhet i Sverige har ett svarsalternativ haft en annorlunda formulering jämfört med vad som fastställts av EU vilket försvårar en sådan jämförelse. Skillnaden har funnits sedan 1996 när Sverige började leverera data till EU.

För tillverkningsindustrin är det följande fråga som berörs: ”*Vilken faktor är för närvarande det främsta hindret för ökad produktion?*”. Det svenska svarsalternativet har varit ”*Brist på maskin- och anläggningskapacitet?*” det är nu ändrat till ”*Brist på material och/ eller utrustning?*”.

För bygg- och anläggningsverksamhet gäller det frågan: ”*Vilken faktor är för närvarande det främsta hindret för ökat byggande?*”. Det svenska svarsalternativet har varit ”*Brist på maskinkapacitet och/ eller byggnadsmaterial?*” där det är ändrat till ”*Brist på material och/ eller utrustning?*”. Skillnaden i svarsalternativen är mindre än vad den är inom tillverkningsindustrin. Inom bygg- och anläggningsverksamhet ställs frågan varje månad medan frågan endast ställs en gång per kvartal till tillverkningsindustrin.

Inom tillverkningsindustrin är det just nu många företag som upplever materialbrist eller andra leveransproblem. Givet situationen den senaste tiden med stor materialbrist är det många företag som tidigare har angett svarsalternativet ”*Andra faktorer?*”. Hade det svenska svarsalternativet varit ”*Brist på material och/ eller utrustning?*” i stället för ”*Brist på maskin- och anläggningskapacitet?*” kan man anta att en stor andel av de företag som tidigare svarat ”*Andra faktorer?*” skulle ha svarat alternativet ”*Brist på material och/ eller utrustning?*”.

HUR HANTERAR VI DETTA?

I samband med undersökningen i oktober 2021 har Konjunkturinstitutet (KI) ändrat svarsalternativen för både tillverkningsindustrin och för bygg- och anläggningsverksamhet så att de överensstämmer med EU:s krav.

I tillverkningsindustrin minskade andelen som svarade ”*Andra faktorer?*” från 33 procent i juli till 13 procent i oktober. Samtidigt svarade 41 procent i oktober alternativet ”*Brist på material och/ eller utrustning?*”. I juli var det 25 procent som svarade alternativet ”*Brist på maskinkapacitet och/ eller byggnadsmaterial?*”. En stor del av förändringen i tillverkningsindustrin härrör från motorfordonsindustrin där svarsalternativet ”*Andra faktorer?*” gick från 71 till 6 procent. 63 procent svarade i oktober alternativet ”*Brist på material och/ eller utrustning?*” vilket ska jämföras med 20 procent som i juli svarade ”*Brist på maskinkapacitet och/ eller byggnadsmaterial?*”.

I bygg- och anläggningsverksamhet ökade det omformulerade svarsalternativet jämfört med septembarmätningen. Det är svårt att avgöra om förändringarna i resultatet beror på det ändrade svarsalternativet eller om förändringen hade uppstått ändå.

Konsekvensen av att KI ändrar svarsalternativet är att det för tillverkningsindustrin kommer att uppstå tidsseriebrott för ”*Brist på material och/eller utrustning*” och ”*Andra faktorer*”. KI har inte för avsikt att försöka länka de gamla serierna med de nya i ett försök att öka jämförbarheten eftersom vi inte ser hur en sådan korrigering skulle kunna göras.